

תורת הקורא

הערות ודיוקים, הלכות ומנהגים, פרפראות וחידושים, דיונים ובירורים, הקשורים בקריאת פרשת השבוע והמסתעף

הערות, הארות, ביקורת, שאלות, רעיונות, וכן תרומות לצורך המשך פיתוח הגליונות, יתקבלו בכרזה במערכת. כמו"כ אפשר לשלוח בקשה לקבלת הגליונות במייל. תאריך: 153775150494 פקס: tameytora@gmail.com

גליון מס' 102
פרשת קרח
ה"א תשע"ה

גליון זה יו"ל ע"י מערכת טעמי תורה.
תודה לכל העוזרים והמסייעים שגליון זה יראה אור.
© כל הזכויות שמורות, ניתן לצלם ולהדפיס כמות שהוא ללא שינוי.

דיוקים ודקדוקים

ט"ז א': בַּיּוֹמָהּ - הצד"י בשווא נח, ויש להזהר שלא להבליע את הה"א שאחריה ולקרוא יצ"ר. וכן בכל מקום בו מנוקד שווא נח לפני אות גרונית, יש להזהר שלא תבלע האות הגרונית. ולהלן רשימת המילים בפרשה שיש להזהר בהן בזה: שָׁמַעוּ, הִמַּעַט, וַיִּקְהַל, וַיְהִי, אֶלְעָזָר, הֶלְלָהּ, וַיִּרְאוּ, תִּשְׁאוּ, וַיִּלְרָעוּ, יִשְׂאוּ.

וְדָמָה וְאֵבִירָם בְּנֵי אֱלִיָּאב וְאוֹן בֶּן־רִפְלֵת בְּנֵי רְאוּבֵן - יש להקפיד להטעים היטב את הטפחא המפסיק שבתיבת בן פֶּלֶת, שהוא ניגון מפסיק יותר מהתביר² שבתיבת אֱלִיָּאב, שאם לא יפסיק כראוי ישמע שרק אוֹן בֶּן פֶּלֶת מִבְּנֵי רְאוּבֵן, בעוד שפירושו שגם דָּמָה וְאֵבִירָם בְּנֵי אֱלִיָּאב וגם אוֹן בֶּן פֶּלֶת הם מִבְּנֵי רְאוּבֵן.

ט"ז ג': רַב־לֶכֶם - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים רַב לֶכֶם.

כִּי כָל־הָעֵדָה - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים כִּי־כָל הָעֵדָה.

ט"ז ה': וְאֶל־כָּל־עֲדָתוֹ - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים וְאֶל־כָּל עֲדָתוֹ.

אֶת־אֲשֵׁרֵינוּ וְאֶת־הַקָּדוֹשׁ וְהַקָּרִיב אֵלֵינוּ - יש להקפיד להטעים היטב את הטפחא המפסיק שבתיבת וְאֶת הַקָּדוֹשׁ, שהוא ניגון מפסיק יותר מהתביר³ שבתיבת אֶת אֲשֵׁר לוֹ, שאם לא יפסיק כראוי ישמע שרק את הקדוש יקריב אלינו, בעוד שפירושו שיקריב אליו את אשר לו ואת הקדוש.

ט"ז ו': עָשׂוּ - העי"ן בחטף פתח, והוא לשון ציווי. ויש להקפיד שלא ישמע כאומר עָשׂוּ בִּקְמִץ, שהוא שינוי משמעות ללשון עבר⁴.

וְכָל־עֲדָתוֹ - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים וְכָל עֲדָתוֹ.

¹ מחמת קלות האות הגרונית במבטא, כאשר יש לפנייה אות המנוקדת בשווא נח, יש נטיה להשמיט את האות הגרונית מהמבטא, ולנקד את האות שלפניה בניקוד שלה במקום בשווא נח, כגון מִלֶּךָּ במקום מִלְּאֶךָּ, שְׁמוֹן במקום שְׁמִעוֹן, וַיִּגַּב במקום וַיִּגְבֵּה. וזה מצוי פעמים רבות, וצריך זהירות רבה מאד ע"מ לא להיכשל בזה. וכבר הזהיר על זה ביסוד ושוורש העבודה (שער שלישי פרק שני), והאריך שם להראות לעין כל את גודל קלקולי התיבות וחסרונן האותיות במי שאינו נזהר לקרוא כראוי. וציין לדבריו בבאור הלכה (סימן ס"א, ד"ה ידגיש).

² בניגון הטעמים המקובל יש נטיה להטעים את התביר בניגון מפסיק יותר מהטפחא, אך באמת הטעם טפחא הוא מפסיק יותר מהתביר, ויש להקפיד על הניגון המתאים בכל מקום של צירוף הטעמים תביר וטפחא, כי בהרבה מקומות זה משנה את פירוש הענין.

³ וכן כתב רש"י כאן: בני ראובן. דתן ואבירם ואון בן פלח.

⁴ לקוראים בהגייה המבחינה בין קמץ לפתח, אם לא יקפידו לקרוא את העי"ן בחטף, אע"פ שעשו שלא כדון, לא שינו משמעות, כיון שהמשמעות ניכרת ע"י ההגייה. אך לקוראים בהגייה שאינה מבחינה בין קמץ לפתח, שאצלם כל הבידול בין המשמעים הוא ע"י החטף שבעי"ן, אם לא יקפידו לקרוא את העי"ן במהירות וחסירה יש לחשוש בזה לשינוי משמעות.

ט"ז ז': בָּהֶן | - מונח ופסיק אחריו, ואינו מונח לגרמיה⁵.

עֲלִיָּהוּ - יש להקפיד על הגייה נכונה של העי"ן, שלא ישמע שקורא אֲלִיָּהוּ באל"ף.

ט"ז ט': הִמַּעַט - המ"ם רפה, ובשווא נח. וכן הוא להלן.

ט"ז י"א: וְכָל־עֲדָתוֹ - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים וְכָל עֲדָתוֹ. וכן הוא להלן.

תְּלִינּוּ - התי"ו בפתח והלמ"ד בדגש, ופירושו שתרעימו אחרים עלינו. והקורא תְּלִינּוּ בקמץ גדול ורפה⁶, משנה משמעות, שפירושו תתלוננו בעצמכם⁷, או שהוא לשון לינת לילה⁸, או לשון תלייה⁹.

ט"ז ט"ז: אֲתָה וְהָם וְאֶהְרֹן מִקֵּר - יש להקפיד להטעים היטב את הטפחא המפסיק שבתיבת וְאֶהְרֹן, שהוא ניגון מפסיק יותר מהתביר¹⁰ שבתיבת וְהָם, שאם לא יפסיק כראוי ישמע שקרח ועדתו יתייצבו לפני ה' היום, ואהרן יתייצב מחר, בעוד שפירושו ששניהם יתייצבו מחר.

ט"ז י"ז: עֲלִיָּהֶם - יש להקפיד על הגייה נכונה של העי"ן, שלא ישמע שקורא אֲלִיָּהֶם באל"ף. וכן הוא להלן.

ט"ז י"ח: פָּתַח - יש להקפיד על הגייה נכונה של התי"ו, שלא ישמע שקורא פֶּסַח בסמ"ך¹¹. וכן הוא להלן.

⁵ ענין זה מבואר בגליון פרשת בעלזותך תשע"ה הערה כ"ב.

⁶ עיין במאמר על השווא שאחר ה"א הידיעה שם מבואר שכאשר נשמט הדגש שאחר ה"א הידיעה, ואין מתג תחת הה"א, השווא שאחריה נח. ואע"פ שהה"א כאן היא ה"א התמה, כיון שהיא מנוקדת בפתח כניקוד ה"א הידיעה, ולא בחטף פתח כדרך ניקוד ה"א התמה (משום שאחריה שווא, ואין חטף לפני שווא), דינה כה"א הידיעה.

וכאן בכתבי היד המדויקים אין מתג בה"א, ומוכח שהמ"ם שאחריה בשווא נח. ואע"פ שיש ספרים עם מתג בה"א, ספרים אלו הלכו בשיטה אחרת שלא דקדקה בהנחת מתנים אלו, ולא באו להורות שהשווא נע.

⁷ לקוראים בהגייה המבחינה בין קמץ לפתח, אם לא ידגישו את האות, אע"פ שעשו שלא כדון, לא שינו משמעות, כיון שהמשמעות ניכרת גם ללא הדגש ע"י הפתח. אך לקוראים בהגייה שאינה מבחינה בין קמץ לפתח, שאצלם כל הבידול בין המשמעים הוא ע"י דגשות ורפיון האות, אם לא ידגישו יש לחשוש בזה לשינוי משמעות.

⁸ וכמו שכתב רש"י בשמות ט"ז ז', וז"ל: כי תלינו עלינו. שתרעימו עלינו את הכל, את בניכם ונשיכם ובנותיכם וערב רב. ועל כרחי אני זקוק לפרש תלינו בלשון תפעילו, מפני דגשותו וקרייתו, שאילו היה רפה, הייתי מפרשו בלשון תפעלו, כמו וילן העם על משה, או אם היה דגוש ואין בו יו"ד ונקרא תלוננו, הייתי מפרשו לשון תתלוננו, עכשיו הוא משמע תלינו את אחרים, כמו במרגלים וילינו עליו את כל העדה.

⁹ כביהושע ד' ג': אֲשֶׁר תְּלִינוּ בּוֹ הַלְלָהּ.

¹⁰ כבתהילים קל"ז ב': על עֲרָבִים בְּתוֹכָהּ תְּלִינוּ פְּזוֹרְתֵינוּ.

¹¹ שהגיית התי"ו הרפה דומה להגיית הסמ"ך, ואם יקראנה ממש כסמ"ך, שינה משמעות. ומי שאינו יודע להגות את התי"ו כהוגן, אלא רק כסמ"ך, היה מקום לומר שעדיף שיקראנה בדגש קל, מאשר שיקראנה כסמ"ך ותשתנה המשמעות. אך בשו"ת פאת שדך (ח"א סימן כ"ד) אין דעתו נוחה מזה, וכתב שאין להחדש שיבושים כנגד משפטי לשון הקודש, כי השיבושים הישנים שאנחנו אנוסים

ט"ז י"ט: **אֶת־כְּלִי־הַעֲדָה** - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים אֶת־כְּלִי־הַעֲדָה.

ט"ז כ"א: **כָּרַע** - הכ"ף בשווא נע. ואין לקרוא כָּרַע במקף. וכן הוא להלן.

ט"ז כ"ב: **וְעַל־כְּלִי־הַעֲדָה** - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים וְעַל־כְּלִי־הַעֲדָה.

ט"ז כ"ו: **אֶהְיֶה** - יש אומרים שהאל"ף במקף קטן². ויש אומרים שהאל"ף במקף גדול³.

הַרְשָׁעִים - הרי"ש בשווא נע.

וְאֶל־תִּגְעוּ - הגימ"ל דגושה, והוא לשון נגיעה. והקורא תיגעו בגימ"ל רפה משנה משמעות ללשון יגיעה⁴.

בְּכִל־אֲשֶׁר לָהֶם - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים בְּכִל־אֲשֶׁר לָהֶם.

בְּכִל־חֲטָאתָם - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים בְּכִל־חֲטָאתָם.

בְּכִל־חֲטָאתָם - הטי"ת בחולם, והוא לשון רבים. ויש להזהר שלא ישמע שקורא חֲטָאתָם במקף שהוא שינוי משמעות ללשון יחיד.

ט"ז כ"ז: **וַיַּעֲלֵה מֶלֶךְ מִשְׁכַּן־קֹרַח דָּתָן וְאַבְיָרָם מִסָּבִיב** - יש להקפיד להטעים היטב את הטפחא המפסיק שבתיבת וְאַבְיָרָם, שהוא ניגון מפסיק יותר מהתביר⁵. שבתִיבֶת מִשְׁכַּן קֹרַח, שאם לא יפסיק כראוי ישמע שעלו ממשכן קרח, ודתן ואבירם היו מסביב, בעוד שפירושו שיעלו מסביב למשכן קרח דתן ואבירם.

אֶהְיֶה־לָּהֶם - יש אומרים שהאל"ף במקף קטן⁶. ויש אומרים שהאל"ף במקף גדול⁷.

ט"ז כ"ח: **אֶת־כְּלִי־הַמַּעֲשִׂים** - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים אֶת־כְּלִי־הַמַּעֲשִׂים.

ט"ז כ"ט: **כְּלִי־הָאֱדָם** - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים כְּלִי־הָאֱדָם.

ט"ז ל': **וּבְלִעָה** - הלמ"ד בשווא נע.

במבטאם אין להקפיד עליהם כל כך, ויש לדמותם למה שאמרו ודלוגו עלי אהבה (כמובא בתוס' במסכת עבודה זרה דף כ"ב ע"ב ד"ה רגלא, בשם המדרש), וכשם שחס הקב"ה על השיבוש של עם הארץ שאין בו דעת ללמוד, כך חס על השיבוש שהורגלו בו הדורות וקשה לנו לעוקרו. והוסיף, שמי שלבו חרד ואינו רוצה לסמוך על המנהג שהורגלו בו, מוטב שילך אל בני תימן וירגיל לשונו בקריאת תי"ו רפה כהוגן, אך לא יחדש שיבושים לקרוא בתי"ו דגושה.

² וכך מסתבר ע"פ חוקי הלשון, שהלא חולם שמתבטל והופך לקמץ (כגון הכ"ף שבמילה פָּתַל שכאשר מתארכת המילה מתבטל החולם והופך לקמץ - פְּתִילִים), הקמץ הוא קמץ קטן. וכאן היה חולם במקור (אֶהְיֶה), וא"כ כשהתבטל החולם והפך לקמץ, בפשטות הוא קמץ קטן. וכן נראה שסבר בעל לשון למודים (הובא במנחת שי תהילים פ"ו ב').

ועוד, שדרך האות הקודמת לחטף, להנקד בניקוד החטף. ומכיון שהאות הגרונית שאחר הקמץ מנוקדת בחטף קמץ קטן, מסתבר שהקמץ שלפניו הוא קמץ קטן.

ואמנם אין דרך קמץ קטן לבוא בהברה פתוחה, אך כאן ההברה סגורה במקורה, שהלא האות הגרונית היתה ראויה להנקד בשווא נח (אֶהְיֶה), ורק בגלל שדרך שווא נח באות גרונית להתרחב לחטף, הורחב השווא שבאות הגרונית לחטף קמץ ונפתחה ההברה. וכיון שבמקור ההברה היתה סגורה, דינה כהברה סגורה, ולכן הקמץ שלפניה הוא קמץ קטן אע"פ שלמעשה ההברה נפתחה.

³ שהרי כתבו המדקדקים (רד"ק מיכה ב' י"ב ותהילים פ"ו ב', ועוד מדקדקים) שקמץ עם מתג הוא קמץ גדול, ואף כשנראה שע"פ משפט הלשון הוא אמור להנקד בקמץ קטן. וכן יש שכתבו שכל קמץ קטן חייב לבוא אחריו שווא נח או דגש, וא"כ קמץ הבא לפני חטף קמץ הוא בהכרח קמץ גדול. וכך היא מסורת הספרדים שכל קמץ שאין אחריו שווא נח או דגש, הוא נהגה כקמץ גדול.

⁴ כבמשלי כ"ג ד': אל תיגע להַעֲשִׂיר מִבִּינְתָּךְ חֶדְל.

וְאֶת־כְּלִי־אֲשֶׁר לָהֶם - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים וְאֶת־כְּלִי־אֲשֶׁר לָהֶם.

וַיִּדְעֻם - העי"ן בשווא נח. ואין להבליעה ולקרוא וַיִּדְעֻם, או לקרוא וַיִּדְעֻם בפתח העי"ן. וכן הוא להלן י"ז כ"ז: **גִּזְעָנוּ**. ולהלן י"ח כ"ד: **מַעֲשֶׂר**. ולהלן י"ח כ"ח: **מַעֲשֶׂר־תִּיכָם**.

ט"ז ל"א: **אֶת־כְּלִי־הַדְּבָרִים** - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים אֶת־כְּלִי־הַדְּבָרִים.

ט"ז ל"ב: **וְאֶת־בְּתִיָּהֶם** - התי"ו בדגש קל, ולא בדגש חזק⁸.

וְאֶת־כְּלִי־הָאֱדָם - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים וְאֶת־כְּלִי־הָאֱדָם.

וְאֶת־כְּלִי־הַקֹּשֶׁשׁ - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים וְאֶת־כְּלִי־הַקֹּשֶׁשׁ.

ט"ז ל"ד: **גָּסוּ** - הטעם מלעיל בנו"ן.

ט"ז ל"ה: **מָצָאת** - יש להזהר שלא להבליע את האל"ף וישמע שקרא מָצָא⁹. וכן הוא להלן.

י"ז ב': **זָרַה־הֶלְלָאָה** - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים זָרַה־הֶלְלָאָה.

י"ז ג': **הַחֲטָאִים** - החי"ת בפתח, והטי"ת בדגש. והוא תואר, שפירושו חוטאים. והקורא הַחֲטָאִים בחטף פתח ורפה, משנה משמעות לשם עצם חטא בלשון רבים¹⁰.

וַיִּהְיוּ - הוי"ו בשווא נע. ואין לקרוא וַיִּהְיוּ בפתח.

י"ז ד': **אֲשֶׁר הִקְרִיבוּ הַשֹּׁרֶפִּים וַיִּרְקָעוּם צְפוּי לַמִּזְבֵּחַ** - יש להקפיד להטעים היטב את האתנחתא המפסיק שבתיבת הַשֹּׁרֶפִּים, שלא ישמע שהשרופים ריקעום.

י"ז ו': **מִמִּקְרָתָהּ** - יש אומרים שהמ"ם במקף קטן¹¹, וי"א שהמ"ם במקף גדול¹². וכן הוא להלן.

¹⁰ ענין זה מובאר בגליון פרשת שמות תשע"ה הערה ט"ז.

¹¹ ובפרט כאן, שאם ישמע שקורא מת, הוא גידוף כלפי מעלה ח"ו.

¹² כבקהלת י' ד': כִּי מִרְפָּא יֵצִים חֲטָאִים גְּדוֹלִים.

¹³ ובגמ' ברכות י' ע"א איתא: הנהו ברינן דהוו בשבבותיה דר' מאיר והוו קא מצערין ליה טובא, הוה קא בעי ר' מאיר רחמי עלויהו כי היכי דלימותו, אמרה ליה ברוריא דביתו מאי דעתך משום דכתיב (תהילים ק"ד ל"ה) יתמו חטאים, מי כתיב חוטאים, חטאים כתיב, ועוד, שפיל לסיפיה דקרא ורשעים עוד אינם, כיון דיתמו חטאים ורשעים עוד אינם, אלא בעי רחמי עלויהו דלהדרו בתשובה ורשעים עוד אינם, ופירש רש"י וז"ל: ברינן. פריצים: חטאים כתיב. קרי ביה חטאים שיכלה יצר הרע: ע"כ.

וכתב שם היעב"ץ בהגהותיו: רש"י ד"ה חטאים כתיב קרי ביה חטאים. נ"ב חטאים קרינן בפתח וטי"ת דגושה, והוא תואר, ענינו כמו חוטאים, אלא מדכתיב חטאים ולא כתיב חוטאים, קרי ביה חטאים בחטף פתח, שהוא שם דבר של חטא בריבויים, והכוונה שיכלה היצירה"ר שהוא סבת החטאים ויתמו החטאים והעונות ולא החוטאים זה פשוט. עכ"ל.

והיינו, שאע"פ שבפסוק כתוב חטאים בפתח ודגש, ובאמת הוא תואר על האנשים החוטאים, בכל זאת, כיון שלא כתוב בפירוש בפסוק יתמו חוטאים, אלא כתוב יתמו חטאים, אפשר לדרוש את הפסוק גם שהכוונה יתמו חטאים בחטף פתח ורפה, שהכוונה שיכלו החטאים עצמם. אך זו דרשה, ואילו פשוטו של מקרא קאי על החוטאים, שהרי מנוקד בפתח ודגש.

¹⁴ שדרך האות הקודמת לחטף, להנקד בניקוד החטף. ומכיון שהאות הגרונית שאחר הקמץ מנוקדת בחטף קמץ קטן, מסתבר שהקמץ שלפניו הוא קמץ קטן.

ואמנם אין דרך קמץ קטן לבוא בהברה פתוחה, אך כאן ההברה סגורה במקורה, שהלא האות הגרונית היתה ראויה להנקד בשווא נח (מִמִּקְרָתָהּ), ורק בגלל שדרך שווא נח באות גרונית להתרחב לחטף, הורחב השווא שבאות הגרונית לחטף קמץ ונפתחה ההברה. וכיון שבמקור ההברה היתה סגורה, דינה כהברה סגורה, ולכן הקמץ שלפניה הוא קמץ קטן אע"פ שלמעשה ההברה נפתחה.

י"ז י"א: **מַהֲרָה** - יש להקפיד על הגייה נכונה של הה"א, שלא ישמע שקורא מְאָרְה באל"ף.

י"ז י"ד: **מִלְכָּד** - הלמ"ד בדגש, והשווא נע.

י"ז י"ח: **עַל־מִטָּה לָגִי** - הטי"ת בצירי. ובהמשך הפסוק: **מִטָּה אֶחָד** - הטי"ת בסגול^{כא}.

י"ז כ': **עֲלִיכֶם** - יש להקפיד על הגייה נכונה של העי"ן, שלא ישמע שקורא אֶלִיכֶם באל"ף.

י"ז כ"א: **אֶלָּיו** | - מונח ופסיק אחריו, ואינו מונח לגרמיה^{כב}.

י"ז כ"ב: **נִפְתָּח** - היו"ד בפתח, והנו"ן דגושה. והוא לשון עזיבה. והקורא נִנְתָּח בקמץ גדול ונו"ן רפה^{כג}, יתכן שמשנה משמעות^{כד} ללשון מנוחה^{כה}.

י"ז כ"ג: **נִלְכָּא, נִצְצִין** - הנצ"ץ בהצד"י בהעמדה מועטת ובצירי.

י"ז כ"ד: **אֶל־כָּל־בְּנֵי** - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים אֶל־כָּל בְּנֵי.

י"ז כ"ז: **הֵן** - יש להקפיד על הגייה נכונה של העי"ן, שלא ישמע שקורא אֵין באל"ף.

י"ז כ"ח: **אֶל־מִשְׁכַּן יְיָ יָמוּת** - יש להקפיד להטעים היטב את הטפחה המפסיק שבתבית יְיָ, שלא ישמע כגידוף ח"ו^{כו}.

י"ח ב': **וַיִּשְׁרְתוּדָ - הרי"ש בשווא נע. ואע"פ שיש ספרים המנקדים ויִשְׁרְתוּדָ בחטף פתח, אין להגותו כפתח, אלא כשווא נע פשוט^{כז}. וכן הוא בכ"ף שלהלן י': תִּאֲכַלְנוּ. ולהלן י"ג: יִאֲכַלְנוּ.**

י"ח ד': **לָכֵן עֲבַדְתָּ הָאֱהָל** - יש להקפיד לנגן את הטעמים כהוגן, ולא להטעים לְכָל־עֲבַדְתָּ הָאֱהָל.

וְזָר לֹא־יִקְרַב אֲלֵיכֶם - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להחליף בין המרכא והטפחה ולהטעים וְזָר לֹא־יִקְרַב אֲלֵיכֶם.

י"ח ו': **הַלּוּיִם** - הלמ"ד רפה, ובשווא נח^{כח}. וכן הוא להלן. וכן הוא להלן בתבית לָלוּיִם.

^כ יש שכתבו שכל קמץ קטן חייב לבוא אחריו שווא נח או דגש, וא"כ קמץ הבא לפני חטף קמץ הוא בהכרח קמץ גדול. וכך היא מסורת הספרדים שכל קמץ שאין אחריו שווא נח או דגש, הוא נהגה כקמץ גדול.

^{כא} הטי"ת במילת מִטָּה מנוקדת בסגול, אך כאשר התיבה נסמכת למילה שאחריה הטי"ת מנוקדת בצירי. ולכן כשכתוב מטה לוי הטי"ת מנוקדת בצירי, כיון שהוא סמוך, ופירושו מטה של לוי. אך מטה אחד אינו סמוך, שאין הכוונה מטה של אחד, אלא הכוונה מטה שהוא אחד.

^{כב} בבית יוסף (או"ח סימן כ"ה) כתב שאין בזה שינוי משמעות, ובלבוש (שם סעיף ז') כתב שלא דק ויש בזה שינוי משמעות. ובאחרונים שם (מור וקציעה, מחזיק ברכה, ועוד) האריכו לדון בזה, ואכ"מ.

^{כג} כבשמות כ' י"א: כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְיָ אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ אֶת הַיָּם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בָּם וַיָּנַח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי.

^{כד} כן כתב האור תורה בספרו דרך חיים (והוא האצבע הרביעית מספרו שתי ידות, דף ק"ע ע"ב). והובאו דבריו במנחת שי כאן, ובשערי תשובה או"ח סוף סימן ס"א.

^{כה} כמבואר בארוכה במאמר החטפים שחטף פתח זה הוא ניקוד מושאל הבא לסמן על שווא נע, ואינו חטף פתח ממש.

^{כו} עיין במאמר על השווא שאחר ה"א הידיעה שם מבואר שכאשר נשמט הדגש שאחר ה"א הידיעה, ואין מתג תחת הה"א, השווא שאחריה נח.

וכאן אין מתג תחת הה"א (וכ"כ מנחת שי במדבר א' נ', ח' ו'), ומוכח שהלמ"ד שאחריה בשווא נח. ואע"פ שיש מעט ספרים עם מתג בה"א, ספרים אלו הלכו בשיטה אחרת שלא דקדקה בהנחת מתגים אלו, ולא באו להורות שהשווא נע (כמו שהוכיח ר"ח^{כז}), עיין במאמר על השווא שאחר ה"א הידיעה הערה ה'). וכן כתב להדיא ר"י חיוג' (שלשה ספרי דקדוק, עמ' 130), שהלמ"ד שבתבית הלוים בשווא נח.

י"ח ז': **וַעֲבַדְתֶּם** - יש להקפיד על הגייה נכונה של העי"ן, שלא ישמע שקורא וַאֲבַדְתֶּם באל"ף.

וַעֲבַדְתֶּם - הדלי"ת בשווא נח, ולא בשווא נע^{כז}, למרות הקושי^{כח}. ויש להזהר שלא להבליעה בתי"ו שישמע כאילו קרא וַעֲבַדְתֶּם. או לחלוקה לשתי מילים ולקרוא וַעֲבַד תֶּם. ואם אינו יכול לקרוא בשווא נח בלי להבליע את הדלי"ת או לחלוקה לשתי מילים, עדיף לקוראה בשווא נע.

י"ח ח': **הִנֵּה נִתְּנִי לָךְ** - יש לנגן את שני המונחים כראוי, ואין להשמיט את המונח הראשון ולהטעים הִנֵּה־נִתְּנִי לָךְ במקף^{כט}. וכן הוא להלן ט': **אֲשֶׁר נִשְׁיֵבוּ לִי**.

לָךְ - מוטעם בקדמא ולא בפשטא^ל.

לְמִשְׁחָה - יש להקפיד על הגייה נכונה של החי"ת, שלא ישמע שקורא לְמִשְׁכָּה בכ"ף.

נִתְּנִים לְמִשְׁחָה וּלְבִנְיָה לְחֶק־עוֹלָם - יש להקפיד להטעים היטב את הטפחה המפסיק שבתבית וּלְבִנְיָה, שהוא ניגון מפסיק יותר מהתביר^כ שבתבית לְמִשְׁחָה, שאם לא יפסיק כראוי ישמע שהוא שרק לבניו הוא חוק עולם, ולא לו, בעוד שפירושו שהוא חוק עולם לו ולבניו.

י"ח ט': **הַקְדָּשִׁים** - הקו"ף בחטף קמץ קטן^{לא}, והוא נהגה כקמץ קצר מעט.

לְכָל־מִנְחָתָם וּלְכָל־חֲטָאתָם - החי"ת והטי"ת בקמץ, והם לשון יחיד. ויש להזהר שלא ישמע שקורא מִנְחָתָם חֲטָאתָם בחולם, שהוא שינוי משמעות ללשון רבים.

הַקְדָּשִׁים - יש אומרים שהקו"ף בקמץ קטן^{לב}. ויש אומרים שהקו"ף בקמץ גדול^{לג}. וכן הוא להלן.

ובסידור ר' שבתי סופר (תפילת שבת, משנת השיר שהלוים היו אומרים) כתב שהלמ"ד בשווא נע, ואף כתב שמהרש"ל בסידורו ניקד את הלמ"ד בחטף פתח, דהיינו שהבין ג"כ שהשווא נע. וכנראה מכיון שבספריהם היה מתג, לא חילקו, והסיקו מכך שהשווא נע.

^{כז} ולא יתכן כלל שיבוא כאן שווא נע, שהרי אין שווא נע בא לפני דגש. וכל הטעם שהתי"ו דגושה, משום שלפניה שווא נח.

^{כח} הגיית הדלי"ת הרפה דומה להגיית האות זי"ן, ואין כל קושי להגותה בשווא נח לפני האות תי"ו, אך כיון שאצל האשכנזים והספרדים נשתכחה הגיית הדלי"ת הרפה, והוגים כל דלי"ת כמו הדלי"ת הדגושה בדגש קל, נוצר קושי להגותה לפני האות תי"ו. וראה מש"כ בזה בשו"ת פאת שדך ח"ב סוף סימן כ"ד.

^{כט} ענין זה מבואר בגליון פרשת שמות תשע"ה הערה ל'.

^ל הטעם קדמא הוא טעם מחבר, ואילו הטעם פשטא הוא טעם מפסיק, ותמונתם זהה, וסימן ההיכר ביניהם הוא שהטעם קדמא מסומן תמיד מעל האות המוטעמת, כשאר הטעמים שמסומנים במקום ההטעמה (כגון: וַיִּקְרָא), ואילו הטעם פשטא מסומן תמיד בסוף התיבה (כגון: לְאוֹר).

ובמקרה כמו כאן, שההטעמה היא באות האחרונה של התיבה, אם הטעם הוא קדמא יש לסמנו בראש האות או באמצעה (לָךְ), ואם הטעם הוא פשטא יש לסמנו בסוף האות (לָךְ). וכמו שכתב המנחת שי כאן, ובדברים ט"ו י"ח, כ"א ח', כ"ה י"ג. ויש דפוסים שלא דקדקו בזה, לכן צריך להזהר ולשים לב להטעימו בקדמא ולא בפשטא.

^{לא} בכל המקרא, תבית קדשים הבאה אחר ה"א הידיעה (או אחר אחת מאותיות כל"ב המנוקדות בפתח לידיעה), הקו"ף מנוקדת בחטף קמץ – הַקְדָּשִׁים, הַקְדָּשִׁים, וכאשר באה ללא ה"א הידיעה לפניו, הקו"ף מנוקדת בקמץ ללא חטף – קְדָשִׁים. וכנראה הטעם לזה הוא משום שכאשר אין לפניו ה"א הידיעה, הקו"ף מוטעמת בהטעמה משנית, וממילא ההברה מתארכת מעט, ולכן אינה ראויה להנקד בחטף, אך כאשר באה לפניו ה"א הידיעה, ההטעמה המשנית מתקדמת לה"א, ואינה מוטעמת בקו"ף, וממילא הברת הקו"ף קצרה וראויה להנקד בחטף.

^{לב} וכך מסתבר ע"פ חוקי הלשון, שהלא חולם שמתבטל והופך לקמץ (כגון הכ"ף שבמילה פָּתַל שכאשר מתארכת המילה מתבטל החולם והופך לקמץ – פָּתַלִּים), הקמץ הוא קמץ קטן. וכאן היה חולם במקור (קָדַשׁ), וא"כ כשהתבטל החולם והפך לקמץ, בפשטות הוא קמץ קטן. וכן נראה שסבר בעל לשון למודים (הובא במנחת שי תהילים פ"ו ב').

